

Andrzej Marek Grabowski

Iliustravo Marcin Minor

DŽONATANAS

ir Baltasis Kranklys

DŽONATANAS
ir Baltasis Kranklys

Versta iš
Andrzej Marek Grabowski,
JONATAN I BIAŁY KRUK
Wydawnictwo Adamada,
Gdańsk, 2020.

Autorius trokšta nuoširdžiai padėkoti Marcinui Minorui už puikias iliustracijas ir redaktoriui Maksymilianui Wroniszewskiui už kruopštų teksto tvarkymą ir daugybę vertingų pastabų, jūsų dėka į Skaitytojo rankas atiduodame geresnę knygą.

*Autorius ir Marcinas Minoras knygą „Džonatanas ir Baltasis Kran-
klys“ skiria Tosios Minor atminimui.*

Bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos integralios bibliotekų
informacinės sistemos (LIBIS)
portale ibiblioteka.lt

© Andrzej Marek Grabowski, 2020
© Iliustracijos, Marcin Minor, 2020
Pirmą kartą 2020 metais lenkų kalba
pavadinimu *Jonatan i Biały Kruk* išleido
Wydawnictwo Adamada, Gdanskas, Lenkija.
Lietuvių kalba išleista susitarus su *Gdańskie*
Wydawnictwo Oświatowe (imprint Adamada)
(Gdanskas, Lenkija).

Visos teisės saugomos.

© Vertimas į lietuvių kalbą, Kazys Uscila, 2021

© Leidykla „Nieko rimto“, 2023

ISBN 978-609-441-846-4

Andrzej Marek Grabowski

DŽONATANAS ir Baltasis Kranklys

Iliustravo Marcin Minor

Iš lenkų kalbos vertė
Kazys Uscila

Vilnius
2023

„PAČIOJ ŠVIESOJ YRA TAMSA.
BET NESISTENK SUPRAST TAMSOS.
PAČIOJ TAMSOJ YRA ŠVIESA.
BET NEIEŠKOKI TOS ŠVIESOS.
ŠVIESA, TAMSA YRA PORA.
KAIP EINANT. VIENA PĖDA PRIEKYJE, O KITA UŽ JOS.“

SANTYKINIO IR ABSOLIUTAUS VIENYBĖ

Žinau, Tau bus sunku patikėti, bet tokių istorijų, kaip šioje knygoje papasakota, atsitinka kasdien. Negaliu tvirtinti, kad ko nors tokio nepaprasto Tau neatsitiks. Taigi prašau Tavęs: būk atsargus!

Ir dar viena. Tai yra baisiai keista knyga. Įspėju, kad paskui nebambėtum, esą nežinojai. Juk tai, ar ją perskaitysi, priklauso tik nuo Tavęs. Viskas priklauso nuo Tavęs! Visas Tavo gyvenimas! Atmink tai!

Autorius

TURINYS

PROLOGAS	9
PIRMAS SKYRIUS	
Fatališki knygų skaitymo padariniai	15
ANTRAS SKYRIUS	
Pajuda problemų lavina	25
TREČIAS SKYRIUS	
Netikėtų įvykių tęsinys	44
KETVIRTAS SKYRIUS	
Kam gali tikti parko suoliukas	53
PENKTAS SKYRIUS	
Nutikimas zoologijos sode	67
ŠEŠTAS SKYRIUS	
Bausmė	86
SEPTINTAS SKYRIUS	
Neįprasta pamoka	103
AŠTUNTAS SKYRIUS	
Nuotrauka	120
DEVINTAS SKYRIUS	
Kosminė kelionė	138

DEŠIMTAS SKYRIUS	
Rimtas išpėjimas	149
VIENUOLIKTAS SKYRIUS	
Komandoras Ciumciupas	167
DVYLIKTAS SKYRIUS	
Rūpesčiai	181
TRYLIKTAS SKYRIUS	
Vizitas pas pagyvenusią moterį	193
KETURIOLIKTAS SKYRIUS	
Pasitarimas.....	205
PENKIOLIKTAS SKYRIUS	
Smūgis	217
ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS	
Kelionė į Krracho kraštą	227
SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS	
Baltasis Kranklys	243
AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS	
Sugrįžimas	264
EPILOGAS	278

PROLOGAS

Karolis nuo seno stebėjo gretimų kiemų žmones. Ypač atidžiai po to, kai apsisprendė, tiksliau, nuo to momento, kai skrisdamas virš miesto kelis kartus įniršęs sušuko: „Man to jau gana!“.

Tada jis nutarė pakeisti savo gyvenimą, net jeigu už tai tektų sumokėti aukščiausią kainą.

Laibų šeima, taip vadino juos mintyse, įsikėlė prieš kelias savaites. Tėvai, trys berniukai ir maža mergytė. Tas vidurinis berniukas daug žadantis. Pagal savo amžių neaukštas, dažnai susimąstantis ir užsižiopsantis. Vaikšto nukabinęs galvą, retai šypsosi, juodi kaip kranklio sparnas kirpčiukai krinta ant akių. Panašus į turintį problemų. Vyresnis brolis mėgsta kumštelėti jam niuksą. Bet vidurinis peštukas, tuoj puola muštis. Ir nors dažnai gauna lupti, kitą kartą užkabintas vėl nenusileidžia. Geriausiai jaučiasi futbolo aikštėje. Žaidžia su kamuoliu kaip

šėtonas, kovoja, lyg nuo kiekvienų rungtynių rezultato, nuo kiekvieno įvarčio priklausytų jo gyvybė.

Kai Karolis priėmė sprendimą, gerai žinojo, kas gali jį išvaduoti. Artimiausias Plyšys į Krracho kraštą buvo ištiestos rankos, veikiau ištiesto sparno atstumu, kaimyninio namo palėpėje! Tereikia nuskristi ant jo palangės. Nešvarus, apdulkėjęs langelis visada atdaras. Net jeigu per šalčius kiemsargis ryždavosi užsiropšti taip aukštai ir langelį užverti, šis nepaaiškinamu būdu jau po akimirkos vėl prasiverdavo. Gal buvo išklerusi rankena, tad jį vėl atplėsdavo net menkiausias vėjo gūsis. Bet paneigti, kad tai darė visai kita jėga, taip pat negalima.

Karolis turėjo stiprius sparnus. Skraidė greitai, taigi kelionė po to, kai atsidūrė palėpėje ir įveikė Plyšį, jam užėmė mažiau negu valandą. Laimė. Pilkos uolos ir gilios prarajos, virš kurių skrido, nerimastingai urzgė ir šnypstė, švirksėtė dvokiančių garų ūkanas ir verdančių skysčių geizerius. Kuo toliau skrido, tuo daugiau siaubo kėlė tas Krracho kraštas. Niekada anksčiau nebuvo matęs tokios niūrios vietos. Čia nesiekė saulės šviesa, o nederlingoje žemėje nesirado nė viena, net rachito susukta, žolelė. Kalnus, uolas, akmenis – viską, kas buvo aplinkui, gaubė niūri violetinė pašvaistė.

Pagaliau pamatė toluomoje Juodąją pilį, didžiulį statinį, kurio bokštai slėpėsi vyšninių debesų apykaklėje.

Kai nuskrido iki mūro, pagal prieš kelias dienas gautą Hildos instrukciją, nutūpė po stogeliu šalia sargybos posto ir laukė sargybinio. Gerai įsiminė varnos žodžius: „Nemėgink perskristi mūro nepasakęs slaptažodžio, žūsi“.

Po valandėlės pasirodė senas grifas su ant snapo užmaukš-
lintu šalmu.

– Slaptažodis! – urgztelėjo iš po antkakčio.

– Tamsa dengia pasaulį iki paskutiniųjų dienų.

– Visada tarnauju Krracho valdovui, – išgirdo atsakymą. –

Kur tu turi prisistatyti?

– Į Geležinį bokštą, Knygų salę.

– Ten, – grifas parodė kryptį, atkišdamas prieš save Karoliui nežinomą žvilgantį daiktą su trumpu vamzdžiu, tikriausiai gin-
klą, ir netrukus nuėjo sau.

Geležinis bokštas buvo vienas iš keturių centrinių pastatų, iškilusių virš pilies mūrų. Visas žvilgėjo didžiulėmis apvaliomis kniedėmis, kurios jungė jo konstrukcijas.

Karolis nutūpė tarp dantytų mūro iškyšų, o vienas sargybinis, liesas strutis su nepaprastai niūria mina, nuvedė jį į Knygų salę.

Hilda tupėjo ant fotelio atramos. Pamačiusi Karolį ji išskėtė sparnus ir džiugiai sukrankė:

– Kovas Pilkoji Plunksnelė! Primink, berniuk, kuo tu vardu?

– Karolis, bet...

– Tiek užtenka, – pertraukė. – Žinojau, kad pasiryši. Bravo, tai vyriškas poelgis. Sveikinu tave mūsų būryje. Nepasigailėsi. Prabanga, garbė ir visų pirma tai, apie ką, vargšeli, taip seniai svajoji ir kas tau vis nesuteikiama. Jau kiek metų? Du, tris šimtus? Iš mūsų gausi tai, kas tau priklauso. Mūsų valdovas yra teisingas, ne toks, kaip tie saulėti driskiai, – ir varna spjovė ant grindų, o jos seilės sučirškė ant šaltų grindų koklių. – Krracho krašte kiekvienas gauna tai, ko nusipelnė. O tu nusipelnysi, taip?

Varna pakreipė galvą ir pažvelgė į Karolį aštriu kaip skalpelis žvilgsniu.

– Taip, ponio, – jis nulenkė galvą. – Padarysiu viską, kas mano galioje.

– Tai man patinka, – sukrankė Hilda. – Tik kad neapsigalvotum, nes tada... – ji vėl nusijuokė. – Tada nenorėčiau būti su tavo plunksnomis. Mūsų valdovas priėmė sprendimą. Tu privalai laimėti mums du. Įsivaizduoji, koks maloningas tau mūsų valdovas?! Pakaks tik dviejų atverstųjų ir būsi laisvas kaip rojaus paukštelis džiunglėse!

Karolis atsiduso. Jis netroško būti joku paukščiu. Net ir rojaus paukščiu.

– O, atsiprašau, tai buvo blogas palyginimas, – sukikeno varna. – Būsi laisvas kaip žmogus.

Ji staiga surimtėjo ir dalykiškai paklausė:

– Na, turi ką nors nusižiūrėjęs?

Karolis žemai nusilenkė ir atsakė pagal instrukciją, gautą su slaptažodžiu:

– Berniuką, jis turi du brolius ir seserį, tėvai neturtingi.

– Vieną berniuką?

Kovas pritarė linktelėjęs galva, o varna pašiaušė plunksnas.

– Žinoma, nuo ko nors reikia pradėti, paskui bus antras ir taip toliau. Kaip paprasta! Du nekalti avinėliai ir tau nusilenks pasaulis. Kiek metų tam tavo proteguojamam?

– Dvylika.

– Dvylika metų, gražus amžius. Ieškojimų, pagundų ir vilčių laikas. Mes suteiksime jam viltį... Mūsų valdovas niekam neatsako suteikti vilties.

Ji akimirką pamąstė, paskui lenktu nagu bakstelėjo į vyšnine oda aptaisyta knygą, stovinčią tarp šimtų kitų tomų.

– Ar ši bus gera, pone? – paklausė ji.

– Ateeeik! – pasigirdo kimus balsas, nuskambėdamas kaip perstumiamos antkapio plokštės garsas.

Karolį nukrėtė šiurpulys. Apsižvalgė, bet nieko nepamatė. Negi pats Baltasis Kranklys iš slėptuvės stebėjo jų pokalbį?! Pauptė galvą. Tai juk neįmanomas dalykas.

Varna nusileido nuo fotelio ir negrabiai pasišokėdama pajudėjo į šešėlio pusę. Dingo už knygų lentynos.

Karolis išgirdo šnibždesį, nuklausyti pavyko tik vieną sakinį: „Taip, tie kosminiai juokdariai tikrai atvyks“.

Po akimirkos Hilda pasirodė vėl. Užšoko ant fotelio atramos ir pasakė:

– Pirmyn, narsus kavalieriau! Į darbą. Tik prašau tavęs, ne-nu-vilk mūsų valdovo... Jau tave pamėgau. Ak, kaip baisiai būtų gaila tavęs...

Varna vėl šaižiai nusijuokė, o Karolio kūnu vėl perbėgo šiurpulys.

„Jaučiu žąsies odele, – pamanė. – Kovas su žąsies odele!“

Bet šių žodžių absurdiškumas paties neprajuokino. Jis greitai nusilenkė, snapu čiupo knygą, ši pasirodė stebėtinai lengva, vienu šuoliu liuoktelėjo ant palangės ir išskrido.

„Pats Baltasis Kranklys?! – galvojo skrisdamas. – Pats Baltasis Kranklys tupėjo už knygų lentynos ir klausėsi Hildos pokalbio su kažkuo tokiu nereikšmingu, kaip aš?! Tai neįmanoma!“

Smarkiau suplasnojo sparnais. Norėjo kuo greičiau palikti tą siaubingą vietą.

„Ar gerai pasielgiau? Gal reikėjo pamėginti dar, labiau pasistengti, dar truputį išverti?“ – mąstė jis.

Baimė pervėrė jo kūną kaip plieninė strėlė. Deja, pasitraukti jau buvo per vėlu...

PIRMAS SKYRIUS

FATALIŠKOS KNYGŲ SKAITYMO PASEKMĖS

– Atradėjau K-102, esate ten, kad jus kometa?! – iš Visatos tyrimų erdvėlaivio garsiakalbio pasigirdo nervingas komandoro Ciunciupo, esančio bazėje už trijų šviesmečių, Rekso planetoje, balsas.

– Čia Atradėjas K-102, esame ir girdime, – atsakė navigatorius Rororo. – Bet, kaip gal prisimenate, pone komandore, kad būtų simpatingiau, mūsų erdvėlaivį pavadiname „Avietėle“. Prašome šaukti mus tuo šaukiniu!

– „Avietėlė“?! Gal jau visai kuoktelėjote! Skelbiu visišką parengtį!

Rororo nurijo košoladu aplietą spragšę ir apgailėstaudamas padėjo ant lentynėlės vos pradėtą paketį. Už spragšės košolade buvo pasirengęs paaukoti savo uodegą ir trečią ausį kaip priedą.

– Įskriejote į meteoroidų spiečių, nematote?! – įniršęs subaubė komandoras.

– Aha, ir man taip pasirodė, – nusižiovavo navigatorius. – Nieko tokio, tuoj iš jo išskrisime.

– Ką jūs ten, po galais, veikiate, miegate?! – komandoro balsas buvo panašus į įkyrios musės zirzimą. – Aš baigiau tarnybą, jus perima komandoro pavaduotojas Chliupakas.

– Keičiu kursą į dvylika kablelis penki, – atsiduso Rororo ir paėmė kosmokolos skardinėlę. Net apsilaižė. Už kosmokolą atiduotų kiekvienos letenos šeštą ir septintą pirštus.

Į kabiną įėjo kapitonas Gryksas. Kai pamatė trupinių pribarstytą valdymo pultą, jo kailis patamsėjo, įgavo subrendusių kaštono lapų spalvą.

– Šimtą kartų prašiau, kad šičia nevalgytum! Visur pilna trupinių!

– Ir kas? Buvau alkanas, – pasipūtė navigatorius. – Tuoj surinksiu, aliai vieno!

– O jeigu jau privalai gerti, tai bent pasitrauk nuo prietaisų. – Gryksas atsisėdo ketindamas perskaityti rodmenis.

Rororo nespėjo atsakyti. Meteoroido smūgis krestelėjo erdvėlaivį taip smarkiai, kad skardinė išsprūdo jam iš letenos. Nukrito ant valdymo pulsto, o geltonas skystis kliustelėjo ant mygtukų, rankenėlių ir valdymo svirčių.

– Ak, soriukas, – navigatorius letena greitai šluostė gėrimą.

Staiga iš po jo letenos pasirodė mėlyna dūmų gija. Prietaisai nervingai suzirzė.

– O, mamutėli! – cyptelėjo Rororo.

Iš po klaviatūros pradėjo veržtis dūmai, juodi, kaip iš pasiutusio kalmaro pagaminti makaronai. Kabinoje pasidarė pilka, o iš po monitoriaus plykstelėjo melsva liepsna.

Rororo pamėgino gesinti ją letenoje laikomais lapais.

– Kas galėtų pamanyti, kad keli kosmokolos lašai gali sukelti gaisrą! – sumurmėjo pats sau.

– Paimk gesintuvą! – kapitonas skubiai išjunginėjo įrenginius.

– Ne tokius gaisrus tekdavo gesinti. Nieko tokio, – navigatorius tvojo lapais kairėn ir dešinėn, kol šie užsidegė.

– Kokį popierių pradėjo gaminti?! – pasipiktino jis. – Kur tas gesintuvas?

– Leila! – sušuko vadas. – Paduok gesintuvą!

Į kabiną įėjo Leila, antroji pilotė. Iš atsineštos dėžutės švirkštelėjo sidabro spalvos miltelių ir ugnis išsisklaidė ore. Priekaištingai pažvelgė į kolegas. Rororo nudelbė akis. Jo rusvas kailis tapo burkėlių spalvos.

Tą akimirką garsiakalbis sudžerškė, prabilo borto kompiuteris: „Sistemos avarija. Pavojus! Palikti erdvėlaivį! Gelbėjimo kapsulė parengta skrydžiui“.

Hipoksėnai neskubėdami pajudėjo prie išėjimo. Rororo dar spėjo pastverti nebaigtą valgyti spragšių paketį. Po akimirkos visas trejetas jau sėdėjo gelbėjimo laive, šis iššovė kaip šampano kamštis ir su švilpesiu nuskriejo į žvaigždėtą erdvę.

Grykso nuotaika buvo nehipoksėniška.

– Kai grįšime į bazę, nenorėčiau būti tavo kailyje.

Navigatorius sunkiai atsiduso:

– Ką padarysi? Kiekvienam gali pasitaikyti. Tai dėl tų kvailių meteoroidų.

– Pamatysi, karjerą užbaigsi eidamas mašinų tepėjo pareigas, – sumurmėjo kapitonas.

EPILOGAS

Kšysius, kuri draugai vadino Mamutu, ėjo per kiemą nukabinęs galvą. Jam jau visko buvo gana. Vėl kuolas iš matiekos. Trečias šį semestrą. Galvą deda – bus pataisa. Visos atostogos virs niekais. Kai sužinos tėvas – užmuš. Jau ne kartą gavo nuo jo. Ypač kai senis išgeria, niekas jo sulaikyti negali. Ūmai žvilgsnis užkliuvo už stačiakampio daikto vejoje. Priėjo arčiau. Tai buvo knyga vyšniniais viršeliais, aukso raidėmis gundančiai blizgėjo pavadinimas „Hipoksėnai“. Pakėlė ją. Buvo stebėtinai lengva, beveik nieko nesvėrė.

Atsivertė ir išvydo spalvotą iliustraciją, piešinyje žaismingas lokys, aprengtas kosminiu kombinezonu, nešė kelis kartus už save didesnę raganosį.

„Juokinga, po paraliais“, – pamanė Kšysius ir pradėjo skaityti. Nepastebėjo senos varnos, tupinčios ant šiukšlių konteinerio ir atidžiai į ją žiūrinčios.

Tai jau PABAIGA, kaip visada, ji ir visai naujos istorijos pradžia.

Džonatanas nuolat pakliūna į bėdą, tad nieko keisto, kad gavo pas-tabą mokykloje, namie – pylos nuo mamos, o treneris uždraudė jam dalyvauti futbolo varžybose. Tačiau susitikęs kalbantį kovą, kuris pa-dovanoja jam labai įtraukiančią knygą apie ateivius, berniukas išties nustemba. Džonatano laukia įspūdingi ir netikėti nuotyčiai. Knyga skirta vidutinio mokyklinio amžiaus vaikams.

Autorius Andrzejus Marekas Grabowski – žymus lenkų rašytojas, filmų scenaristas ir televizijos laidų vaikams kūrėjas. Kūrinį spalvin-gomis ir į stebuklų pasaulį įtraukiančiomis iliustracijomis papuošė lenkų dailininkas Marcinas Minoras.

Redaktorė Renata Ustilaitė
Korektorė Eglė Devižytė
Maketavo Jovita Tamašauskienė
Tiražas 2000 egz.
Išleido leidykla „Nieko rimto“
Dūmų g. 3A, LT-11119 Vilnius
www.niekorimto.lt
Spausdino UAB BALTO print
Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius

Paslaptingasis Baltasis Kranklys jau šimtmečius laukė šios galimybės. Jis pasiryžęs pagaliau laimėti nesibaigiantį Šviesos ir Tamsos jėgų karą. Baltasis Kranklys turi puikų planą, jam reikia tik prisivilioti pagalbininkų.

Džonatanas – berniukas kaip ir visi kiti. Labai mėgsta žaisti futbolą, kartais užsisvajoja per pamokas. Pykstasi su broliu ir myli jaunesnę sesutę. Nelabai mėgsta padėti mamai, užtat dievina nuotykius. Ir nuolat pakliūva į bėdą. Džonatanas dar nežino, kad jo laukia fantastiškas nuotykis... ir labai didelė bėda.

ISBN 978-609-441-846-4

9 786094 418464

www.niekorimto.lt

Užsuk, net jei tu ir ne vaikas

